

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

Viite: VM023:00/2017ja VM/504/03.01.00/2017

LAUSUNTO MAAKUNTIEN RAHOITUSTA KOSKEVAN LAKILUONNOKSEN (HE 15/2017) TÄYDENTÄMISEKSI

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esityksen (15/2017 vp) täydentämiseksi. Pohjois-Karjalan TE-toimisto esittää asiasta lausuntonaan seuraavaa:

Pohjois-Karjalan TE-toimisto katsoo esityksen olevan oikean suuntainen. Siinä on kuitenkin lukuisia kohtia, joihin TE-toimisto haluaa tuoda esille sekä toiminnallisia taustatietoja ja rahoituksen rakenteeseen liittyviä asioita.

Yleisperusteluissa on kuvattu siirtyvien tehtävien nykyistä rahoitusta siten, että valtion tehtävien rahoitus koostuu nykytilassa kunkin vuoden talousarvion mukaisista määrärahoista sekä toiminnan tuotoista. Esityksessä ei ole otettu kuitenkaan huomioon sitä, että nykytilanteessa TE-toimistojen toiminnan rahoitus muodostuu kunkin vuoden talousarviossa myönnettyjen määrärahojen lisäksi myös edellisiltä vuosilta siirtyneistä määrärahoista. Maksullisen toiminnan tuloja ei Pohjois-Karjalan TE-toimistolla ole. Jos TE-toimistoilta siirtyvien tehtävien rahoitus pohjaa määriteltäessä huomioidaan vain kunkin vuoden talousarviossa myönnetty määrärahat, syntyy tehtävien hoitamiseen maakunnissa jo lähtökohtaisesti merkittävä vaje. Näin tulee tapahtumaan myös Pohjois-Karjalassa.

Nykyisen kaksivuotisen työttömyysturvan aktiivirahoituksen kokeilun määrärahasta noin puolet tulee TEM:n budjetista 51. momentin ja toinen puoli STM:n kautta. Jos tätä STM:n kautta ohjautuvaa rahoitusta ei jatkossa ole, tulee TEM:n budjettiin sisällyttää ko. määrärahaosuus. Mikäli tätä rahoitusosuutta ei jatkossa ole, niin ko. rahoitus ajautuu vaikeuksiin. TE-toimiston 51- momentin määräraha on 2-vuotinen siirtomääräraha ja seuraaville vuosille siirtyvät erät ovat monelta osin myös sidottuna ko. määrärahojen myöntämisvaltuuksien puitteissa. TE-toimistojen 51-momentin määrärahojen, kuten palkkatuki, työvoimakoulutus, määräaikaishaastattelut ja niiden tueksi hankittavien palvelujen ostot, osalta käytäntö on juuri tällainen. Mikä on vuodelta 2018 siirtyvien ko. momentin määrärahojen tilanne vuoden 2019 osalta? Siirtyvätkö ko. 51-momentin säästöt maakuntien käyttöön sellaisenaan vai palautuvatko ne valtion ”pohjattomaan ” kassaan?

TE-toimistojen osalta toimintamenot on kaksivuotinen siirtomääräraha, joka tulee valtion budjetista ja kokonaisuuteen vaikuttavat myös mahdolliset edellisen vuoden säästöt, Toimintamenoihin kohdentuu pienenä budjetin ulkopuolisena tuloeränä kelalta saatavat sv-rahapalautukset. TE-toimiston toimintamenoja kohdennetaan myös valtakunnallisiin kasvupalveluihin, joiden osalta esityksessä ei ole otettu kantaa.

TE-toimistojen palkkarafoja kohdentuu nykyisellään myös Pohjois-Karjalassakin useiden henkilötyövuosien osalta valtakunnallisiin keskitetysti hoidettuihin tehtäviin, kuten esim. valtakunnallinen puhelinpalvelu ja EURES-palvelut. Kulloisiinkin vuosittaisiin painopisteisiin on kohdennettu palkkarafoja TE-toimistojen toimintamenoihin (nuoret, rakennetyöttömät, määräaikaishaastattelijat yms.). Miten em. ryhmien palkkarahat kohdentuvat jatkossa, sisältyvätkö ne edelleen alkuperäisen alueen kuluihin vai siirtyvätkö ne jonnekin yhteiselle momentille? Miten projektihenkilöstön palkkaus- ja muut kulut huomioidaan hankekauden loppuun saakka? Mistä maakuntaliittojen henkilöstön palkkarahat jatkossa tulevat? Onko niihin oma kohdennettu määräraha vai otetaanko muiden virastojen laskennallisista palkkarafoista? Näitä asioita ei ole tuotu esityksessä riittävän selkeästi esille. Rahoituspohja tulisi huomioida vuosien 2017-2018 todellisen tason mukaan eikä esitetyn vuoden 2015 tason mukaan.

Hallituksen keväällä 2016 tekemän linjauksen mukaan pääperiaatteena oli, että maakuntien valtionrahoitus osoitetaan yleisenä valtionosuutena. Nyt lausuttavana olevassa lakiluonnoksessa on perusteluissa tuotu esille momentit, joita ei sisällytetä yleiskatteiselle maakuntien valtion rahoitusmomentille. TEM:n alainen rakennerahastoihin liittyvä rahoitusosuus tulee jatkossakin säilyttää erillisenä momenttina valtion talousarviossa.

Kasvupalvelukertoimen osatekijöiden osalta Pohjois-Karjalan TE-toimisto pitää selkeänä ja hyvänä ehdotettua jakokriteeriä, joka ottaa huomioon työttömien työnhakijoiden määrän, työttömyysasteen ja yritysten toimipaikkojen määrän. Kasvupalvelukertoimen laskennassa työttömien työnhakijoiden ja työttömyysasteen painottaminen on perusteltua työttömyyden hoidon aiheuttamien suurten kustannusten vuoksi. Maakunnissa, joilla työttömien määrä tai työttömyysaste ovat korkeat, rahoitustarve voi muodostua merkittäväksi, koska työmarkkinoilla vallitsee tällöin sellaisia puutteita, joiden vuoksi on tarvetta erityisiin toimenpiteisiin työttömyyden hoitamiseksi. Alueilla, joilla työmarkkinat toimivat, ei ole samantapaista tarvetta puuttua työmarkkinoiden toimintaan ja työvoiman ohjaukseen, jolloin niiden työmarkkinoiden ohjaamisesta koituvat kustannukset muodostuvat suhteessa pienemmiksi kuin sellaisilla alueilla, joilla työmarkkinoiden toiminta on puutteellista. Tämän työmarkkinoiden toiminnan erojen tulee näkyä myös maakuntien rahoituksessa lakiluonnoksessa ehdotetulla tavalla.

Esityksen mukainen taloudellisiin vaikeuksiin ajautuneen maakunnan harkinnanvarainen rahoituskorotus tulee olla viimesijainen keino saada taloudeltaan vaikeuksiin ajautunut maakunta kuntoon. Taloudellisiin vaikeuksiin ajautuneen maakunnan harkinnanvarainen rahoituskorotus tulee toteuttaa valtion toimesta eikä muiden maakuntien kokonaisrahoitusta vähentämällä. Maakuntien harkinnanvarainen rahoitusmalli voi merkitä pahimmillaan ns. dominoefektiä, missä muutkin kuin vaikeuksiin joutunut maakunta ajautuu äkkinäisellä rahoitusleikkauksella taloudellisiin vaikeuksiin.

Lisäksi rahoituslakiluonnoksesta puuttuu säännös siitä miten TE-toimistoilta ja muilta virastoilta vuodelta 2018 mahdollisesti siirtyviä määrärafoja kohdellaan osana uusien maakuntien vuoden 2019 rahoitusta. Jäävätkö ne maakuntien omaan käyttöön vai siirtyvätkö ne yhteiseen kassaan?

Kasvupalvelukertoimen osalta lain perusteluissa ja lakitekstissä on ristiriita. Lain perusteluissa työttömien työnhakijoiden määrää ja työttömyysastetta koskevat tiedot saadaan työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastosta, kun taas lakitekstin mukaan kerrointa laskettaessa käytetään Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen tilastotietoja. Tilastokeskuksen tilastotiedot tältä osin ovat yleensä vuoden kaksi vanhoja ja tältä osin eivät anna oikeaa kuvaa todellisesta tilanteesta. TEM:n tilastojen viive on vain kuukausi. Em. syystä johtuen Pohjois-Karjalan TE-toimisto esittää, että työttömien työnhakijoiden määrää

ja työttömyysastetta koskevien tietojen osalta tulee käyttää työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastoa niiden paremman tarkkuuden vuoksi.

Kasvupalvelujen osalta tulee riittävä resursointi huomioida osoittamalla kasvupalveluihin riittävä korvamerkitty rahoitus. Tämän avulla turvataan, että kasvupalveluille jää rahoitus sote-palveluihin käytetyn rahoituksen jälkeenkin.

Riitta Oikarinen
Työ- ja elinkeinotoimiston johtaja

Jarmo Vepsäläinen
Hallintoasiantuntija